

Introduktion til sundhedsvidenskabelig informationsøgning

af Lars Henrik Larsen

Denne introduktion er målrettet til fagpersoner, som har behov for viden om, hvordan man finder videnskabelig information og litteratur om et sundhedsvidenskabeligt emne i forbindelse med undervisning, faglig udvikling eller forskning. Du kan printe vejledningen ud som en kort introduktion til medicinsk litteratursøgning, men hvis du læser den online, får du mulighed for at linke direkte til relevantes sites ved at bruge links til højre for teksten.

• Sundhedsvidenskabelig litteratursøgning

Der er flere overvejelser du skal gøre dig i startfasen af litteratursøgning. Først og fremmest - hvilke(t) sprog vil du inddrage, hvilket fagligt niveau og i hvilken generaliseringsgrad skal litteraturen gælde?

Størsteparten af den videnskabelige litteratur er publiceret på engelsk - også danske forskeres publikationer. Derfor bør engelsk være det primære fokus.

Med hensyn til det faglige niveau, er der flere og næsten modsat rettede faktorer der spiller ind. Som hovedregel finder det lave niveau (populistiske publikationer, uvidenskabelige publikationer eller 'simple' formidlende litteratur) ved generel søgning på internettet. Disse typer publikationer kan være inspirerende og endog indeholde vigtigere oplysninger end regulære forskningsartikler, men der er risici forbundet med at anvende litteraturen i flere sammenhænge, når fokus rettes mod forskning og udvikling. Uanset niveau bør du dog opøve evnen til at kunne finde såvel national som international litteratur, både i specifikke søgemaskiner og databaser og i mere generelle søgemaskiner.

Med hensyn til generaliseringsgrad, kan man sige at jo større denne er, jo bedre kan du tillade dig kun at søge i de internationale databaser, f.eks. har fysiologisk forskning en høj generaliseringsgrad, hvorimod generaliseringsgraden for f.eks. folkesundhedsvidenskab er langt mindre. Lavere grad af generalisering betyder altså, at du også skal søge i de danske og nordiske databaser. Et enkelt fag kan godt være splittet i flere kategorier - fx hjerneforskning i psykiatrisk perspektiv findes i internationale databaser, hvorimod distriktpsychiatri også skal søges i danske og nordiske databaser.

• Adgang til databaser og tidsskrifter

Fra forskellige biblioteker og institutioner kan du få adgang til forskellige ressourcer. Visse databaser og tidsskrifter er gratis, i andre kan du fx søge i abstracts og/eller titler, mens du i nogle sammenhænge kun kan få adgang til ressourcerne hvis du betaler for dem - derfor kan det være en hjælp at gå gennem eksempelvis bibliotekernes fjernadgange eller lave log-in på et lokalt netværk hvis du er ansat eller studerende.

Der er dog en række online ressourcer tilgængelige gratis - [klik her for at læse mere](#)

Bøger, disputater og Ph.D. afhandlinger finder du i [bibliotek.dk](#), og artikler finder du i [artikelbasen](#). Dit bibliotek hjælper dig med at fremskaffe den litteratur du skal bruge, og som du ikke selv kan bestille direkte i [bibliotek.dk](#). Endvidere kan du finde forskning i **Den Danske Forskningsdatabase** som har referencer til tidsskriftartikler, bøger, kapitler i bøger, rapporter og konferencebidrag samt beskrivelser af igangværende eller afsluttede forskningsaktiviteter. Databasen er dog meget mangelfuld, både hvad angår projekter og publikationer.

Artikelbasen registrer artikler og anmeldelser fra 800 faglige tidsskrifter og 8 landsdækkende aviser. Databasen er gratis på nettet og går tilbage til 1981 og en lang række sundhedsvidenskabelige danske tidsskrifter samt enkelte fælles nordiske er med i databasen. Her kan du fx finde henvisning til artikler fra Ugeskrift for læger, Månedsskrift for praktisk lægegerning, Sygeplejersken, Vård i Norden mv. Der er er mulighed for at linke til fuldtæst på enkelte tidsskrifter. Du kan vælge mellem »Søgning« og »Guidet søgning«, og det er også muligt at lave registeropslag på f.eks. forfatter. Du kan få mere at vide om databasen og søgeteknik under »Hjælp«.

Artikelbasen er også indeholdt i [bibliotek.dk](#).

NB! Søgning i Artikelbasen vil give henvisninger til visse danske tidsskriftsartikler som ikke findes i Medline.

I [bibliotek.dk](#) kan du se hvad der er udgivet i Danmark og hvad der findes på danske offentlige folke- og forskningsbiblioteker. Indenfor bøger, tidsskrifter, aviser, noder, musik, video, cd-rom og lydbøger. [bibliotek.dk](#) er gratis på nettet og fra en hvilken som helst PC med internetadgang kan du bestille materiale og herefter afhente det på det bibliotek, der passer dig bedst. Du kan vælge mellem standard »Søgning« og avanceret søgning med »Kommandosøg« i topmenuen - du får flest muligheder ved at vælge »Kommandosøg«, men her skal du selv definere kriterierne.

Det er endvidere muligt at lave registeropslag med »Slå op i register« på f.eks. forfatter. Du kan eksportere til Reference Manager® i RIS-formatet. Du kan få mere at vide om databasen og søgeteknik under »Hjælp« og du kan også få adgang til Artikelbasen fra [bibliotek.dk](#) under »Artikelsøg«.

NB! Søgning ved hjælp af søgefeltet »Emne« er yderst mangelfuld, da ikke alle henvisninger i [bibliotek.dk](#) har emneord, og bibliotekerne har forskellige emneords- og klassifikationssystemer.

• Nordisk litteratur

Søgning efter nordisk sundhedsvidenskabelig litteratur giver endnu flere muligheder. De svenske og norske databaser som beskrives her dækker igen alle fagområder, bortset fra SveMed+ som udelukkende er en sundhedsvidenskabelig bibliografi. Du kan ikke selv bestille litteraturen du finder i disse nordiske databaser, men dit bibliotek kan hjælpe med at fremskaffe kopier eller låne materialet hjem til dig. Husk at søgninger i de nordiske databaser kan være nødvendige, da de indeholder masser af videnskabelig litteratur, der ikke registreres i de internationale databaser, som beskrevet ovenfor.

Libris – det svenske nationale bibliotekssystem indeholder mere end 40 mill. poster fra de svenske forsknings- og specialbibliotekers

samlinger og fra enkelte folkebiblioteker med en bred dækning. Du kan vælge mellem »Enkel« og »Avancerad« søgning og få hjælp til søgning under 'Sökning' og 'Söktips'.

Svenske sundhedsvidenskabelige artikler kan også søges i **SveMed+**, en svensk sundhedsvidenskabelig database som er gratis og dækker tidsskriftsartikler - primært svenske, men også lidt af den norske og danske sundhedsvidenskabelige litteratur. Søgning er enkel og der findes 2 søgeruder til SveMed+, nemlig mulighed for »Enkel søgning« og »Avancerad søgning«. Du kan afgrænse til artikler med abstract/fuldtekst og henvisningerne i databasen er emnekodet ved hjælp af MeSH, og vi anbefaler derfor, at du bruger den svenske eller engelske udgave af MeSH til dine emnesøgninger i SveMed+. Den benytter du i praksis bedst gennem »Avancerad søgning« ved at klikke på »Sök på ämnesord (MeSH)«. Du kan kombinere søgninger i MeSH ved brug af »Kombinera tidigare sökningar (sökhistorik)«. Fra MeSH billedet er der endvidere nyttige links til bl.a. PubMed og disputatser (»Dissertations«) og alt er samlet i en grundig manual.

Bibsys – det norske bibliotekssystem - indeholder oplysninger om bøger og andet materiale, som findes på Norges universitetsbiblioteker, på Nasjonalbiblioteket og på de norske højskoler. Bibsys er gratis på nettet og dækker bøger, tidsskrifter, musikrelateret materiale og enkelte artikler. Forskningspublikationer og projekter finder du i Forskdok-baserne – Forskpub og Forskpro. På hovedsiden vælges »Sök litteratur« og dernæst fx »Biblioteksbasen«. Du kan vælge »enkel« eller »avansert« søgning.

- **Søgning efter international litteratur der ikke er nordisk**

International Nursing Index og **Cinahl** er 2 bibliografier som indeholder primært sygeplejefaglig litteratur, men også er relevant for eksempelvis ergoterapeuter og fysioterapeuter. International Nursing Index dækker litteraturen på mange forskellige sprog (69% engelsk), hvor Cinahl hovedsageligt blot dækker engelsksproget litteratur (99% engelsk). Hvis du bruger **Medline** er International Nursing Index inkluderet i din søgning.

AMED (Allied and Complementary Medicine) dækker udvalgte tidsskrifter indenfor områderne "alternativ" og komplementær medicin, samt forskellige professioner, der knytter sig til sundhedsvidenskab - blandt andet fysioterapi, ergoterapi, palliativ sygepleje, og podiatri (fodspecialister). AMED registrerer over 500 specialiserede tidsskrifter indenfor dækningsområderne samt herudover udvalgte artikler fra generelle sundhedsvidenskabelige tidsskrifter. Artiklerne emnekodes bl.a. ved hjælp af index terms fra the AMED Thesaurus, og de fleste indføres fra 1995 og fremad indeholder et abstract. Der findes en søgevejledning til AMED bibliografien.

Når du skal søge efter international videnskabelig litteratur, skal du være opmærksom på, at den både består af af artikler fra tusinder af videnskabelige tidsskrifter samt bøger - altså egentlig lærebøger, mere videnskabelige bøger, samt bøger i form af beretninger fra kongresser og konsensusmøder, disputatser og Ph.d.-afhandlinger. De mest brugte af natur- og lægevidenskabelige bibliografier nøjes imidlertid med at registrere indholdet af de videnskabelige tidsskrifter - det gælder bl.a. Medline.

Vær opmærksom på at knap 8% af de registrerede artikler er oversigtsartikler (Reviews), og at denne meget vigtige formtype nemt kan findes gennem avancerede søgninger og i nogle søgemaskiner direkte gennem links. Oversigtsartikler er nyttige sammenfatninger af den videnskabelige litteratur indenfor et fokuseret område, skrevet af mere eller mindre anerkendte eksperter.

- **Medline**

Den vigtigste - eller i hvert fald mest benyttede sundhedsvidenskabelige bibliografiske database - er **Medline**, der dækker tidsskriftsartikler. Medline der produceres af National Library of Medicine U.S.A. Hvis du vil læse mere om Medline - læs mere om medline [her](#).

De 2 vigtigste, lidt forskellige versioner af Medline er SilverPlatter/Ovid udgaven samt PubMed versionen. Medline registrerer indholdet af over 4.000 videnskabelige tidsskrifter, men mangler desværre visse danske og nordiske sundhedsfaglige tidsskrifter. Databasen går tilbage til 1966 i sin endegyldige form, men National Library of Medicine arbejder på at gå længere tilbage i tiden gennem OldMedline (1953-1965), som der er udarbejdet en særlig søgevejledning til. Medline er bredt favnende og dækker emneområder som ergoterapi, fysioterapi, sygepleje, tandlægevidenskab, veterinærvidenskab, farmaci og prækliniske fag. Medline dækker også dele af de biologiske discipliner, herunder miljøvidenskab, havbiologi, botanik og zoologi samt biofysik og kemi - såfremt der er et sundhedsvidenskabeligt aspekt. (Knap 2% af indholdet i Medline handler om rehabilitering og knap 0,4 % om medicinsk teknologivurdering). SilverPlatter/Ovid versionen tilbydes gratis for brugere på flere universiteter og uddannelsesinstitutioner.

Medline er en af de få videnskabelige databaser, hvor der er ofret kolossale ressourcer på at emnekode alle indførslerne med såkaldte MeSH (Medical Subject Headings), som er baseret på en omfattende liste over engelske medicinske fagudtryk. Det er derfor afgørende, at du bruger MeSH for at ramme mest muligt plet med dine søgninger og finde den litteratur, der virkelig er i databasen. Har du vanskeligt ved at finde et MeSH ord, der dækker dit emne, kan du prøve »Suggest« funktionen til at finde de relevante MeSH emneord (virker bedst på 5 - 10 årgange). Du har i gratis adgang til elektronisk fuldtekst fra mange af tidsskrifterne i SilverPlatter/Ovid, mens du som regel kun får adgang til abstracts med PubMed, som anvendes af rigtig mange brugere. En anden ulempe ved denne udgave er Ulemper er, at det er sværere at opbygge og gemme søgehistorier samt at søgemekanismen kører noget tungere. Fordele udover at være gratis, er at den er mere opdateret, den søger selv at mappe MeSH til søgeordene, samt at den indeholder en beslægtethedsfunktion »Related Records«, som giver den mindre erfarne søger en genial mulighed for at fange meget af den relevante litteratur selv ved en mangelfuld søgning. PubMed har en glimrende dokumentation bl.a. en omfattende brugervejledning samt en meget fin interaktiv vejledning Tutorial i brugen af PubMed, som du kan læse mere om [her](#).

- **Excerpta Medica/EMBASE**

Excerpta Medica også kaldet EMBASE Embase er en betalingsdatabase og dækker tidsskriftsartikler. Der indekseres over 3.500 tidsskrifter med ca. 375.000 referencer årligt, heraf er ca. 60% forsynet med abstracts og databasen går tilbage til 1973. Excerpta Medica er opbygget ved hjælp af et kontrolleret emneordssystem, kaldet Emtree thesaurus, som minder meget om MeSH både hvad angår opbygning og indhold.

EMBASE kan være et glimrende supplement til MEDLINE da den: 1) Indeholder flere henvisninger til europæisk og tredje verdenslitteratur end MEDLINE generelt. (F.eks. indekserer Medline 1.877 europæiske tidsskrifter, men EMBASE indekserer 2.450). 2) Indeholder langt mere farmakologisk litteratur 3) Indeholder litteratur indenfor de samfundsmedicinske områder som ikke er i MEDLINE. 4) Kun indeholder lægevidenskabelige tidsskrifter af god kvalitet. 5) Emneregistreres af speciallæger. EMBASE dækker derimod principielt ikke sygeplejevidenskabelig og odontologisk litteratur.

Overlappningen mellem MEDLINE og EMBASE er varierende mellem ca. 30% til 80% afhængig af emneområde. Da EMBASE indekserer flere europæiske tidsskrifter end Medline, bliver EMBASE derfor relevant, når det gælder søgninger i discipliner med en lavere generaliseringsgrad, f.eks. folkesundhedsvidenskab. Søgning i EMBASE bør omfatte brug af Emtree thesaurus, men

EMTREE er så forskellig fra MeSH, at søgning i én af de 2 thesauri ikke kan overføres mellem databaserne. Opslaget i EMTREE thesaurus giver mulighed for brug af "Explosion" (inklusion af underordnede emneord). Denne aktiveres ved at afmærke »Include subordinate EMTREE thesaurus terms (explosion search)«. Du får mulighed for at bruge mere end 2 EMTREE ord samt at opbygge søgehistorier ved at registrere dig i systemet (»Register«).

- **Web of Science**

Web of Science er et kompleks af 3 databaser indenfor teknik, natur- og lægevidenskab, samfundsvidenskab og humaniora, der dækker tidsskriftsartikler, tilsammen i perioden fra 1945 til dato. De 2 relevante databaser i relation til sundhedsområdet, er Science Citation Index Expanded samt Social Sciences Citation Index, sidstnævnte dog i relation til sundhedstjenesteforskning. Web of Science opbygges på basis af en registrering af 8.500 tidsskrifter heraf en del selektivt. Ved registreringen medtages ikke blot artiklernes forfatter(e), titler og tidsskrift m.v. men **også deres litteraturhenvvisninger** - desværre dog i standardiseret, forkortet form. Du kan derfor søge både på emne (»General Search«) som på citationer (»Cited Ref Search«), men emnesøgning er langt bedre og mere omfattende i Medline og kan kun anbefales i Web of Science i forbindelse med grænseområder til sundhedsvidenskab. Lad dig ikke forvirre af, at Web of Science angiver mulighed for at søge på "keywords". Der er nemlig ikke tale om en Thesaurus funktion, men blot en vis mængde tilfældigt tildelte emneord. Der er også mulighed for at vælge »Advanced Search«, som åbner mulighed for at opbygge og kombinere søgetrin samt bruge feltkoder (se vejledning i søgebilledet). Du kan sende søgeresultater som e-mail og/eller eksportere disse direkte til Reference Manager® via »Marked List« funktionen. Der er mulighed for visse bibliometriske analyser af resultater via »Analyze« funktionen. Citationsøgning på forfattere findes derimod kun i denne database og i forbindelse med denne er det smarteste muligheden for at finde beslægtede artikler ved at undersøge den bibliografiske kobling (»Related Records«) som på basis af graden af citationsfælleskab mellem referencelister kan afsløre spændende og uventede ekstra artikler, som ikke var blevet fundet ved traditionel emnesøgning. Ligesom i Medline kan du begrænse din søgning til forrtypen oversigtsartikler ("Review") ved at vælge »Restrict search...by document Types - Review« nederst på søgesiden. Der findes en tutorial samt en detaljeret Help File til Web of Science. Science Citation Index har sin største betydning ved emnesøgning indenfor teknik og naturvidenskab, så vi anbefaler kun at du skal bruge Web of Science, hvis du har vanskeligt ved at finde tilstrækkeligt om dit emne i Medline. Det kunne f.eks. være emnesøgninger, der falder imellem det sundhedsvidenskabelige og socialvidenskabelige område, f.eks. visse spørgsmål indenfor folkesundhedsvidenskab.

- **Specielle sundhedsvidenskabelige bibliografiske databaser**

Det sundhedsvidenskabelige område udmærker sig ved at indeholde en række specialdatabaser, der giver en endnu dybere dækning af litteraturen end de ovennævnte databaser. Producenten af Medline tilbyder således en række andre gratis specialdatabaser inden for udvalgte sundhedsvidenskabelige discipliner, som du kan finde en oversigt over (NLM's Databases & Electronic Information Sources).

TOXNET - se fx de værdifulde databaser omkring toksikologi TOXNET (Toxicology Data Network). Der findes en instruktiv Lecture Guide til dette lidt komplicerede toksikologiske databasebibliotek samt Fact Sheets om de enkelte databaser.

MANTIS™ er en forkortelse af "Manual, Alternative, and Natural Therapy Index System." og databasen registrerer over 1,000 tidsskrifters artikler især indenfor manuel medicin, kiropraktik og osteopatisk medicin. Hertil bl.a. noget litteratur om rehabilitering ("exercise therapy"). Producenten har en grundig dokumentation for produktet, herunder de registrerede tidsskrifter. Databasen (der tidligere hed Chirologs) ligger hos databaseværtten Ovid der har en kort oversigt over databasens struktur og som er en betalingsdatabase. Vær opmærksom på at trunkeringstegnet er \$. MANTIS™ er fremragende ved at supplere Medline meget kraftigt, hvad angår litteratur om kiropraktik, men søgning kan være besværlig da der mangler emneregistrering. Du finder størstedelen af den klassiske litteratur om kiropraktik (og osteopati) i MANTIS™, men du skal huske på, at størstedelen af litteraturen indenfor de tilknyttede basale discipliner: anatomi, fysiologi, biomekanik, bevægeapparatets patologi og billeddiagnostik m.v.) er i Medline.

PEDro - The Physiotherapy Evidence Database

PEDro bibliografien, som udelukkende omhandler fysioterapi, udarbejdes af The Centre for Evidence-Based Physiotherapy i Australien. PEDro er blevet udviklet for at formidle hurtig og let adgang til henvisninger og abstracts vedrørende randomiserede kontrollerede undersøgelser samt systematiske reviews indenfor fysioterapi. De fleste litteraturhenvisninger i databasen har fået en nøje dokumenteret og meget nyttig "PEDRO Scale" kvalitetsmarkering for at hjælpe brugerne i at skelne mellem mere og mindre evidensbaserede undersøgelser. En del af henvisningerne i PEDro stammer fra The Cochrane Library, men en mindre del er unikt. Der er udarbejdet en omfattende tutorial til basen, og der er mulighed for både simpel og avanceret søgning. PEDro databasen er gratis, og du kan bruge den som supplement til Medline, Cochrane Library og Mantis indenfor området fysioterapi.

PsycINFO dækker tidsskriftsartikler, disputater, bøger og udvalgte kapitler fra bøger samt udvalgte rapporter, og er den elektroniske udgave af den psykologiske bibliografi Psychological Abstracts; den største og bedst dækkende psykologiske bibliografi med ca. 2 millioner indførsler og registrering fra 1.800 tidsskrifter. Bibliografien dækker det sidste århundredes videnskabelige litteratur, og dens eneste svaghed er dens høje vægtning af litteratur på engelsk og heraf følgende mangelfulde dækning af skandinavisk-sproget psykologisk litteratur (og andre mindre sprogområder). PsycINFO produceres af American Psychological Association, og du kan finde en nærmere beskrivelse af PsycINFO på APA webstedet.

Når du bruger PsycINFO, bør du bruge den indbyggede emneordliste »Thesaurus«, for at sikre dig at din emnesøgning bliver god nok. Emneordlisten er også tilgængelig gennem den trykte udgave, Thesaurus of Psychological Index Term som kan skaffes gennem fx **bibliotek.dk**.

Cochrane Library dækker fuldttekstartikler, tidsskriftsartikler, rapporter m.v. og har som mål dels at sammenfatte tidens "best evidence" på en systematisk måde dels at optimere adgangen til evidensbaseret litteratur iøvrigt. Cochrane-biblioteket nævnes til sidst, da det udelukkende tilstræber at dække den del af den sundhedsvidenskabelige litteratur, der omhandler effekten af diverse former for behandling, ovenikøbet kun den endnu mindre del, der er baseret på forskningsformen kliniske kontrollerede undersøgelser. Cochrane-biblioteket ekskluderer derfor f.eks. kvalitativ forskning. Cochrane Library består af en række forskellige databaser: de vigtige, ofte debatvækkende, systematiske Cochrane-oversigter (inklusive meta-analyser), findes i The Cochrane Database of Systematic Reviews (CDSR), og biblioteket indeholder også The Cochrane Controlled Trials Register, som er en særdeles

omfattende bibliografisk database over kontrollerede forsøg, resultatet af en storstilet indsats ved deltagerne i Cochrane-samarbejdet. Dette systematiske, internationale arbejde går ud på at gennemgå den medicinske verdenslitteratur og gennemse andre informationskilder for at opbygge en så fuldstændig database som muligt i samarbejde med Medline og Embase og herefter at sammenfatte litteraturen i systematiske oversigter. The Cochrane Library indeholder herudover bl.a. også The Database of Abstracts of Reviews of Effectiveness (DARE) som indeholder strukturerede resumeer af systematiske oversigter, der er publiceret i fagtidsskrifter; en del af disse oversigter er blevet kritisk vurderet af Centre for Reviews and Dissemination i York, The American College of Physicians' Journal Club eller af tidsskriftet Evidence-Based Medicine.

Du har mulighed for at bruge avanceret søgning, herunder MeSH Medical Subject Headings. Der findes en grundig engelsk User Guide til Cochrane Library til udprintning. Fra 7. december 2003 er der gratis adgang til Cochrane Library for alle gennem den danske, offentlige sundhedsportal.

Du har brug for Cochrane Library som supplement til Medline, når du eftersøger litteratur om klinisk kontrollerede undersøgelser af veletablerede samt komplementære behandlinger.

CDSR basen er under opbygning, og den rummer kun en brøkdel af de teoretisk mulige systematiske oversigter inkl. meta-analyser. De systematiske reviews forældes ofte hurtigt og bør derfor suppleres med en Medline søgning.

ERIC registrerer indholdet af 980 pædagogiske tidsskrifter og Resources in Education (RIE) med referencer til materialer af forskellig art. Eric registrerer principielt al relevant pædagogisk litteratur fra 1966- og indeholder over 1 million henvisninger til den internationale litteratur.

Du bør måske starte med at søge efter pædagogisk litteratur indenfor de sundhedsvidenskabelige fag med en understregning af den sundhedsfaglige vinkel i bibliografierne Medline og Cinahl. Eric er derfor kun vigtig, hvis du ønsker den bredest mulige dækning af pædagogiske litteratur, hvor der ligges mere vægt på det pædagogiske aspekt end den sundhedsfaglige vinkel.

ERIC er en betalingsdatabase, men der udbydes gratis adgang gennem U.S. Department of Education, som tilbyder en fornuftig søgeflade.

Sociological Abstracts er en bibliografisk base med abstracts til den internationale sociologiske litteratur med alle dens underdiscipliner samt en lang række tilgrænsende fagområder såsom socialpsykologi, socialantropologi, kriminologi, socialpolitik, planlægning m.m. Dækker lige bredt både teoretisk som anvendt sociologi. Alle kernetidsskrifter inden for sociologi indekseres fuldt ud, øvrige selektivt. Tidsskriftartikler er forsynet med et referat, og der kan søges på emneord og systematisk. Tidsmæssigt dækker perioden fra 1963. Fra 1986 er tilføjet referencer til afhandlinger. Der findes et Quick Reference Card (5 siders PDF søgevejledning). Det er relevant at bruge Sociological Abstracts indenfor humanistisk sundhedsforskning for at supplere Medline m.fl.

- **Elektroniske lærebøger m.v.**

UpToDate er et fuldtekstsystem, skal det også omtales her. UpToDate kan betragtes som et virtuelt, evidensbaseret lærebogssystem, som tilbyder jævnligt opdateret viden på avanceret niveau om en meget lang række specifikke kliniske problemstillinger. Målgruppen er klinisk arbejdende læger.

MD Consult Core Collection er en portal som tilbyder adgang til 71 elektroniske tidsskrifter fra moderportalen Science Direct, som flere biblioteker har adgang til. Desuden kan du findes over 1.000 kliniske guidelines til læger, udvalgt lægemiddelinformation, dagligt opdateret nyhedsinformation fra Reuters Health m.v.

- **Søgning på Internettet**

Informationsekspllosionen på nettet er enorm og i stort omfang ukontrolleret. Der er ingen garanti for at den information, der er på Nettet i dag, også er der i morgen, og selvom der findes forskellige kvalitetsmarkører bliver de kun anvendt til en vis grad. For at finde information i den medicinske del af Nettet, kan du benytte en række redskaber, men vær opmærksom på begrænsningen i form af at disse websites ikke er kvalitetskontrolleret!

1. Brug søgerobotter, der registrerer indholdet af Nettet automatisk ved hjælp af særligt søgeprogrammer og med forskellig informationsdybde. Selv de største robotter registrerer under halvdelen af Nettets indhold, så at virkelig dækkende søgninger derfor kun finder sted ved samtidig brug af flere søgemaskiner. Generelt kan anbefales at bruge de søgemaskiner, der sorterer efter seriøse, dokumenterede principper, som fx Google. Husk at de robotgenererede søgemaskiner ikke afsøger Nettet, som det er i dette øjeblik, men repræsenterer et gigantisk historisk aftryk af Nettet, som det var for dage/uger siden. Generelt er de robotgenererede søgemaskiners styrke deres omfattende dækning, men svagheden den gigantiske, ukritiske opsamling af data og deraf følgende 'forurening' af søgeresultaterne. Du finder en større oversigt over dem her.

2. Søgerobotternes ukritiske opsamling af data bevirker, at der bruges arbejdskraft på søgekataloger over udvalgte Internetressourcer, der er opbygget ved hjælp af emneord og derfor giver en stærkt forbedret søgepræcision. Da der er foretaget et begrænset udvalg, vil søgning i disse søgekataloger altid give langt færre hits end søgning i de udelukkende robotgenererede. Til gengæld kan brugeren være sikker på at søgeresultaterne er relevante, og nogle af de mere farvestrålende, kommercielle søgekataloger hører derfor til de populære tiltag på Nettet. Det største er formentlig Yahoo [dækning: hele Nettet] men dets svagheit er dets rodede karakter, kommercielle præg og at der kun er få faglige specialister involverede. Det største danske er Jubii [dækning: danske del af Nettet] som har den samme svagheit - derfor kan du overveje at bruge søgekataloger, der udarbejdes non-profit overvejende af fagligt professionelle, såsom BUBL Information Service, og The World-Wide Web Virtual Library [dækning: den seriøse del af Nettet]

3. De emneinddelte, hierarkiske søgekataloger har som en vigtig undergruppe sundhedsvidenskabelige kataloger, hvor al ressourceudvælgelse og emneregistrering foregår ved hjælp af faglig ekspertise. Denne sidste hovedtype af søgekataloger består af kataloger over såvel evaluerede som emneindekserede ressourcer med standardiserede beskrivelser. Vi vil nævne de europæiske OMNI (gratis), Health on the Net (gratis) og det amerikanske Medical Matrix.

Disse faglige medicinske søgekataloger registrerer selvsagt så langt mindre end de robotgenererede, men til gengæld er det kritisk udvalgte, seriøse informationskilder. Generelt er de fagspecialiserede emneopdelte søgekatalogers styrke deres høje kvalitet, præcision og relevans, men deres svagheit, at de har kun dækker en del af de mulige, seriøse ressourcer. Du finder en omfattende oversigt over de faglige medicinske søgekataloger her. Vi bør også nævne nogle danske tiltag i samme retning, nemlig de medicinske bibliotekærers projekt KlinInfo og vores egen linkssamling KlinLinks.

Fælles for søgemaskiner og søgekataloger er mulighed for simpel søgning ved indtastning i naturligt sprog og med visse muligheder for trimming ved hjælp af diverse rullemenuer (f.eks. valg af sprog). Trunkering (=ordstamme) finder sted ved at afslutte ordet med * (f.eks. accident*), hvilket betyder at såvel entals- som flertalsformer medtages. Nogle tillader også forskellige former for avancerede søgeargumenter i form af nærhedsoperatorer, fraser (angives i anførelsestegn) Boole'ske operatorer (»AND«, »OR« m.fl.), brug af parenteser, hvilke dele af Internet-universet der skal afsøges, f.eks. Use-groups, præcis hvilke felter i dokumenterne, der skal afsøges osv. Du gør klogt i at studere søgeredskabets dokumentation som er meget forskellig (god dokumentation tyder på et godt søgeredskab!!) og gerne printe den søgeoversigt ud som mange har, f.eks. AltaVista.

Læs mere

- www.mtve.dk/Publikationer/Litteratursøgning.pdf
- www.dsh-aa.dk/tutor/framelitsog.htm
- www.kb.dk/formidl/otherwww/
- Kapitel 3 (s. 31-58) i: Daniel Andersen, Bent Havsteen, Povl Riis, Gert Almind, Elisabeth Bock og Mogens Hørder (red.) Sundhedsvidenskabelig Forskning. En introduktion - 5. udgave, FADL's Forlag. København 1999.